

Prosperují české domácnosti?

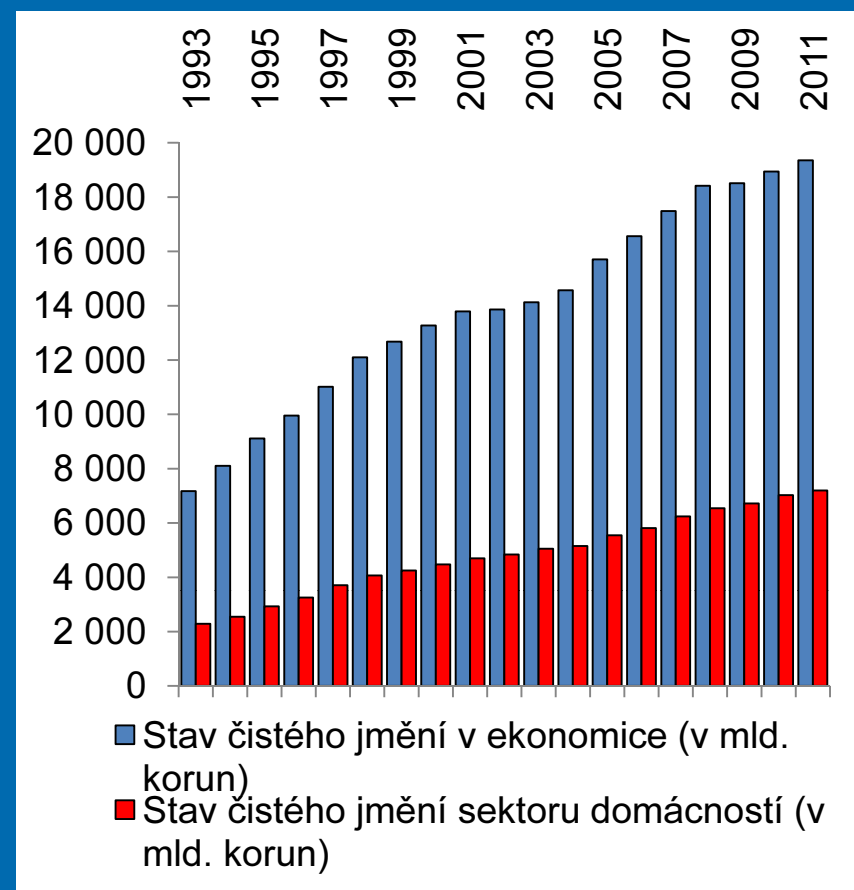
Drahomíra Dubská

Tisková konference, 24. ledna 2013, Praha

Bohatství českých domácností

Čisté jmění českých domácností převyšuje 7 bilionů korun

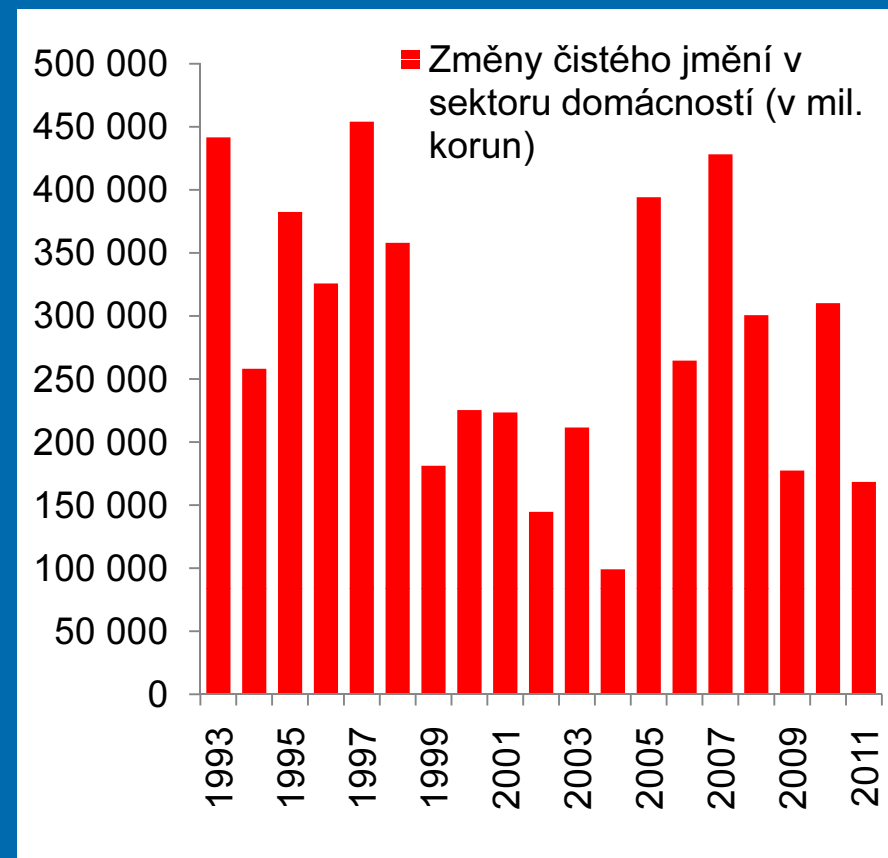
- V závěru roku 2011 dosáhlo čisté jmění sektoru domácností 7 197,4 mld. korun
- Podíl domácností na celkovém čistém jmění v ekonomice je dlouhodobě zhruba třetinový, v roce 2011 činil 37,2 %
- Na ročních přírůstcích čistého jmění v ekonomice participovaly v období 1993-2011 domácnosti v průměru z 57 %, v roce 2011 jen ze 41 %

Bohatství českých domácností

V roce 2011 třetí nejnižší přírůstek čistého jmění domácností od roku 1993 – méně jen v letech 2002 a 2004

- V roce 2011 stouplо čisté jmění domácností o 168,4 mld. korun, v ostatních institucionálních sektorech české ekonomiky dohromady o 264,2 mld. korun
- Oproti průměrnému ročnímu přírůstku čistého jmění domácností o 281,5 mld. korun ročně za období 1993-2011 byl přírůstek za rok 2011 jen asi třipětinový (59,8 %)

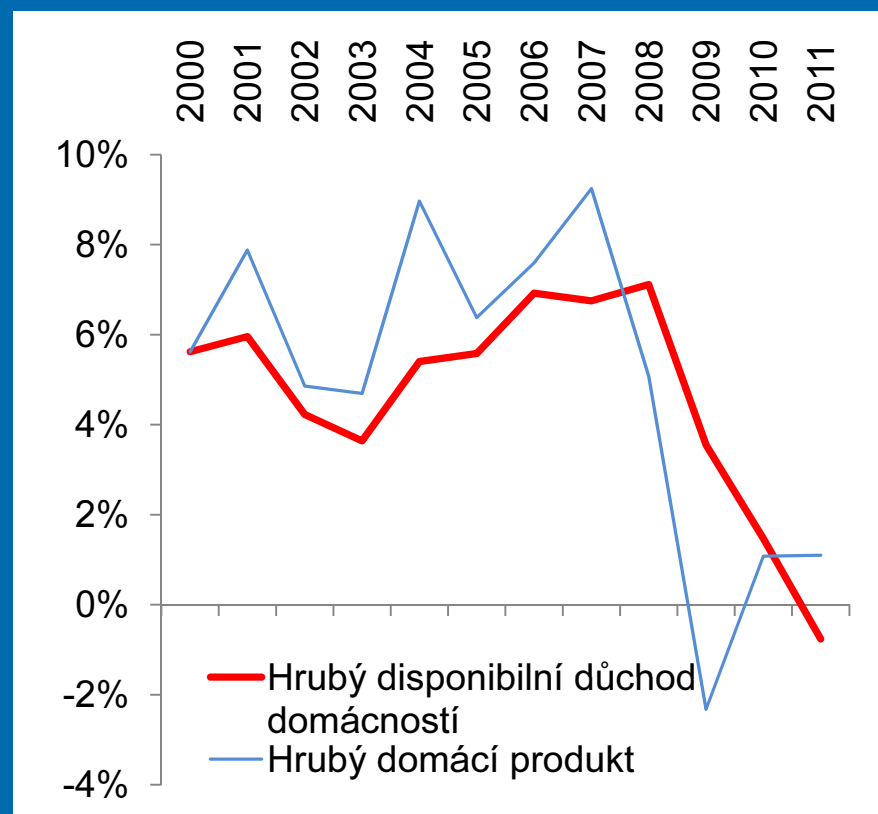
Zdroj: ČSÚ

Disponibilní důchod domácností

V roce 2011 se poprvé objevil pokles....

- Umožňuje komplexně analyzovat nakládání domácností s penězi
- Je tvořen prvotními důchody a saldem důchodů z přerozdělení
- Je užit na individuální spotřebu, nespotřebovanou část představují hrubé úspory
- Akumulace v hmotné a finanční podobě ústí do změn čistého jmění domácností umožňující měřit růst jejich bohatství

HDP a HDD domácností (y/y v %, v běžných cenách)

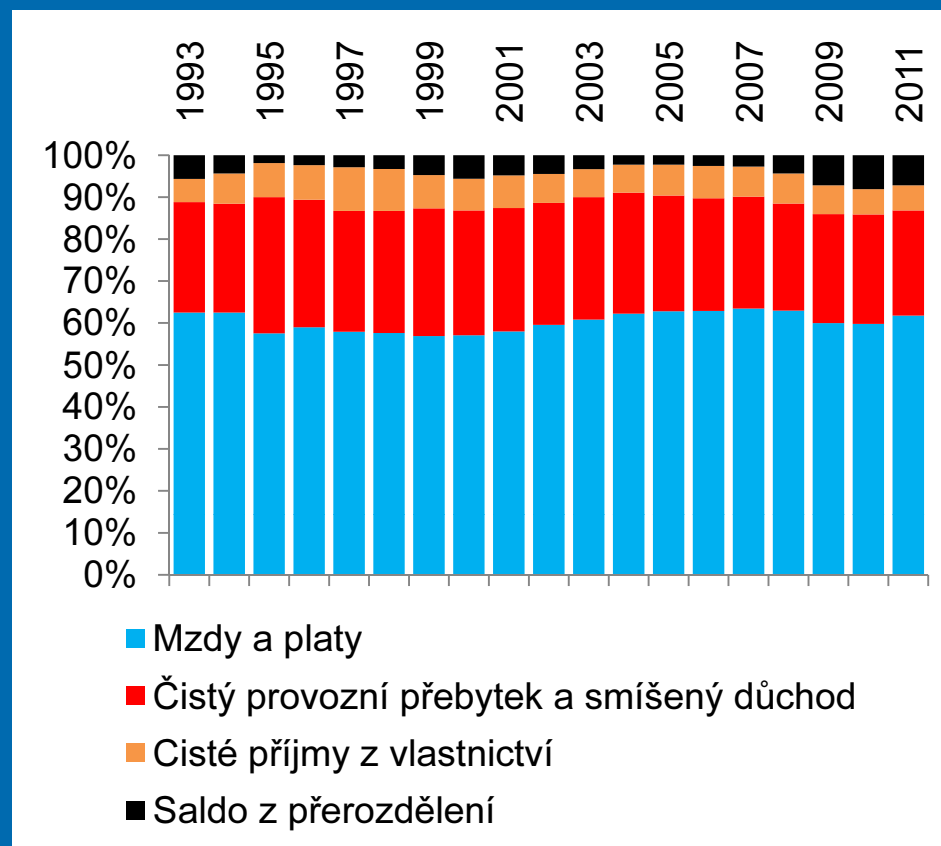

Disponibilní důchod domácností

Komplexní příjmy domácností nad dvoubilionovou hranicí...

- Komplexním příjmům domácností (disponibilnímu důchodu) dominují mzdy a platy
- Struktura čistého disponibilního důchodu v roce 2011 v mld. korun:
 - Mzdy a platy 1 236,7 tj. 62 %
 - Zisky živnostníků 501,9, tj. 25 %
 - Čisté příjmy z majetku 119,2, tj. 6 %
 - Saldo z přerozdělení 150,2, tj. 7 %
- V roce 2011 čistý disponibilní důchod domácností dosáhl 2 008,1 mld. korun

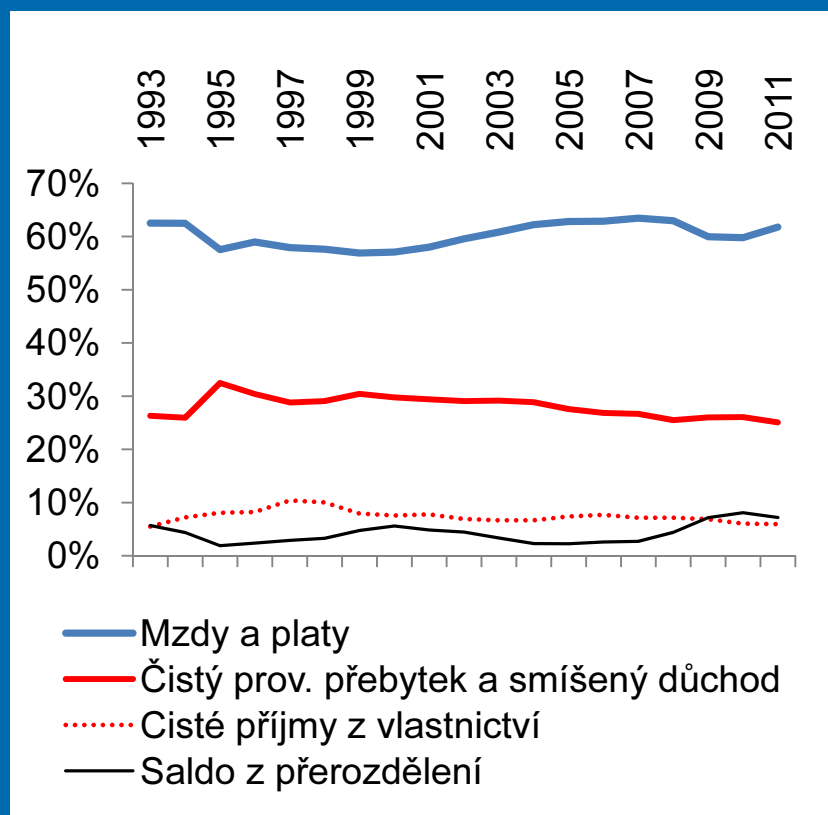
Struktura čistého disponibilního důchodu domácností (v %)

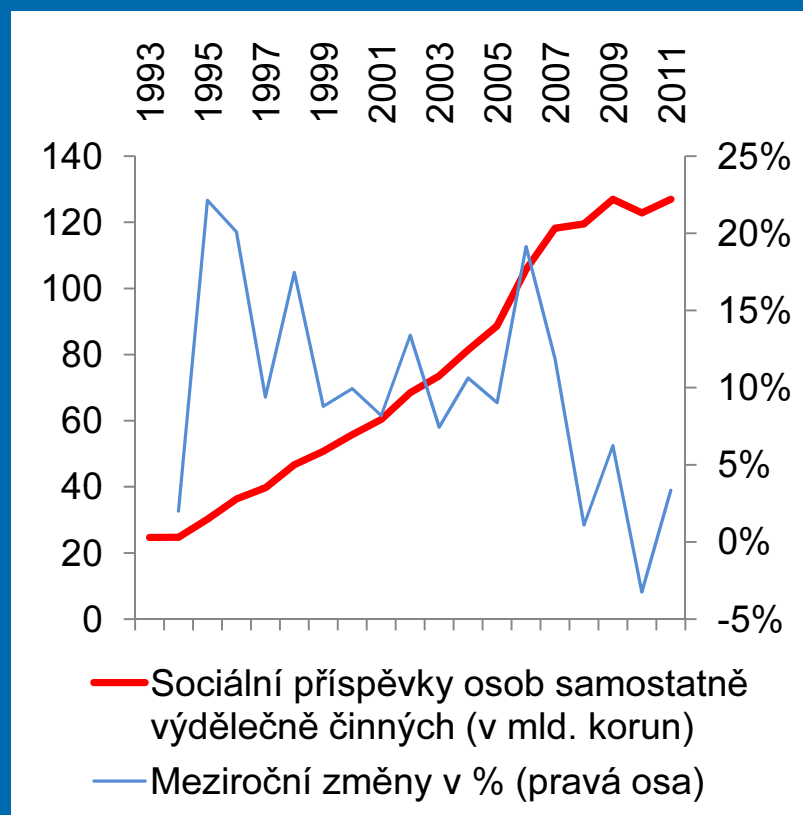
Čistý disponibilní důchod domácností

Změna podílů jednotlivých složek příjmů domácností

Podíl čistých příjmů z přerozdělení vyšší než podíl čistých příjmů z majetku

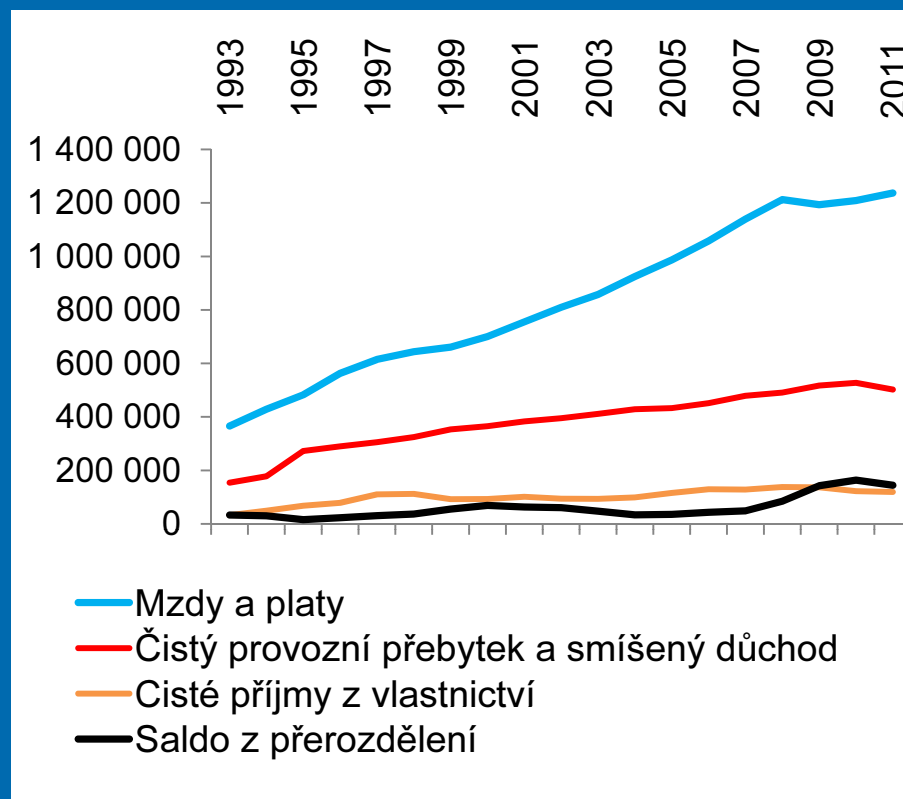
Tempo růstu příspěvků OSVČ na sociální pojistné výrazně kleslo (y/y v %)

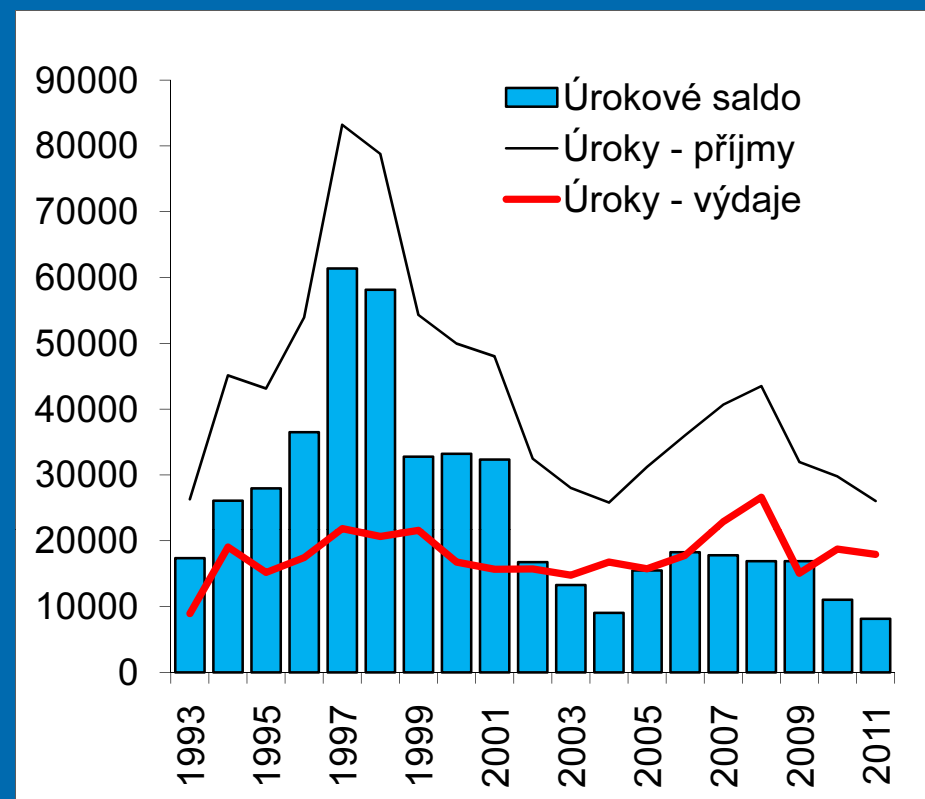
Růst mezd významně zpomalil

Zisky živnostníků v poklesu, čisté příjmy z vlastnictví stagnují

Vývoj hlavní položek příjmů domácností (v mil. korun)

Saldo přijatých a placených úroků domácnostmi (v mil. korun)

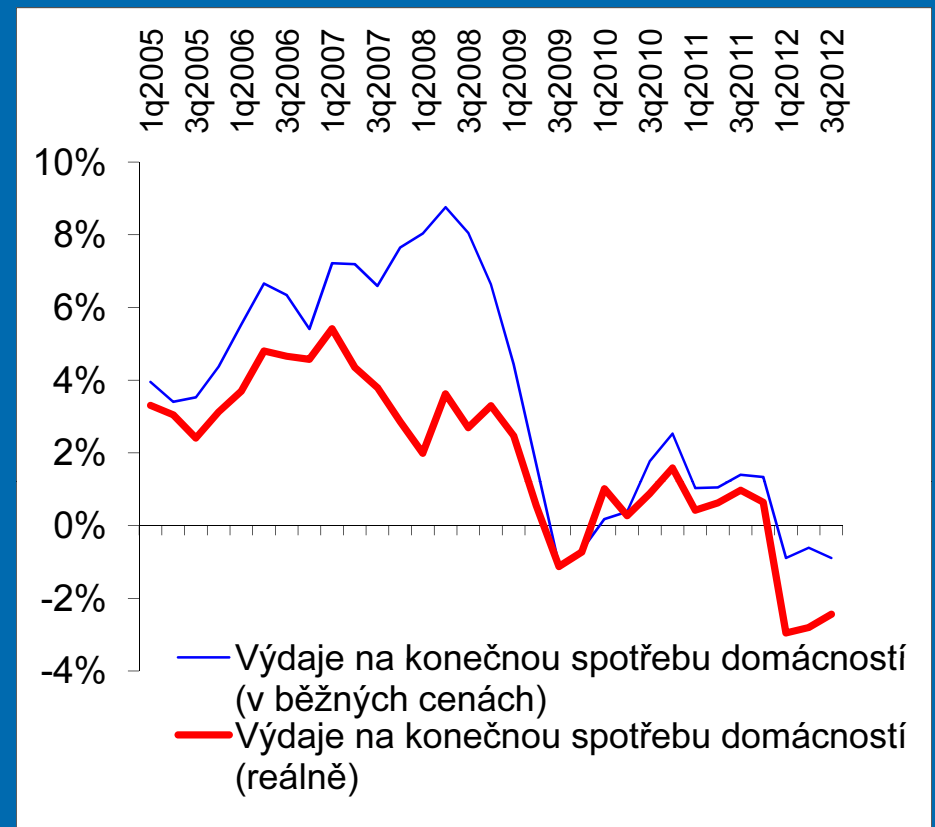

Výdaje domácností na spotřebu

Reálný i nominální pokles spotřeby domácností v roce 2012

- **V roce 2011** vydali lidé na spotřebu nominálně 1 921,7 mld. korun proti 1 162,8 mld. v roce 2000 a 347,3 mld. v roce 1990
- Reálně byl její meziroční přírůstek (+0,7 %) druhý nejnižší po krizovém roce 2009 (+0,2 %); v roce 1998 spotřeba domácností reálně poklesla (-1,3 %)
- V letech 2005-2008 růst spotřeby o 3,6 % v průměru ročně

Meziroční změny výdajů domácností na spotřebu (po čtvrtletích, v %)

Jak lidé během 20 let zvýšili spotřebu a jak v posledních letech (výdaje reálně, index 1991=100):

	2008	2009	2010	2011
▪ Potraviny	121,7	117,9	119,8	120,1
▪ Nealko nápoje	143,9	150,7	145,3	144,7
▪ Alkohol	123,0	144,8	151,7	151,7
▪ Cigarety a tabák	148,1	146,2	144,7	142,2
▪ Oblečení a obuv	177,7	156,7	155,2	160,1
▪ Bydlení, voda, energie, paliva	134,8	140,1	142,7	141,1
▪ Bytové vybavení	227,7	248,7	254,6	264,1
▪ Celkem výdaje na spotřebu	169,8	170,1	171,8	173,0

pokrač.

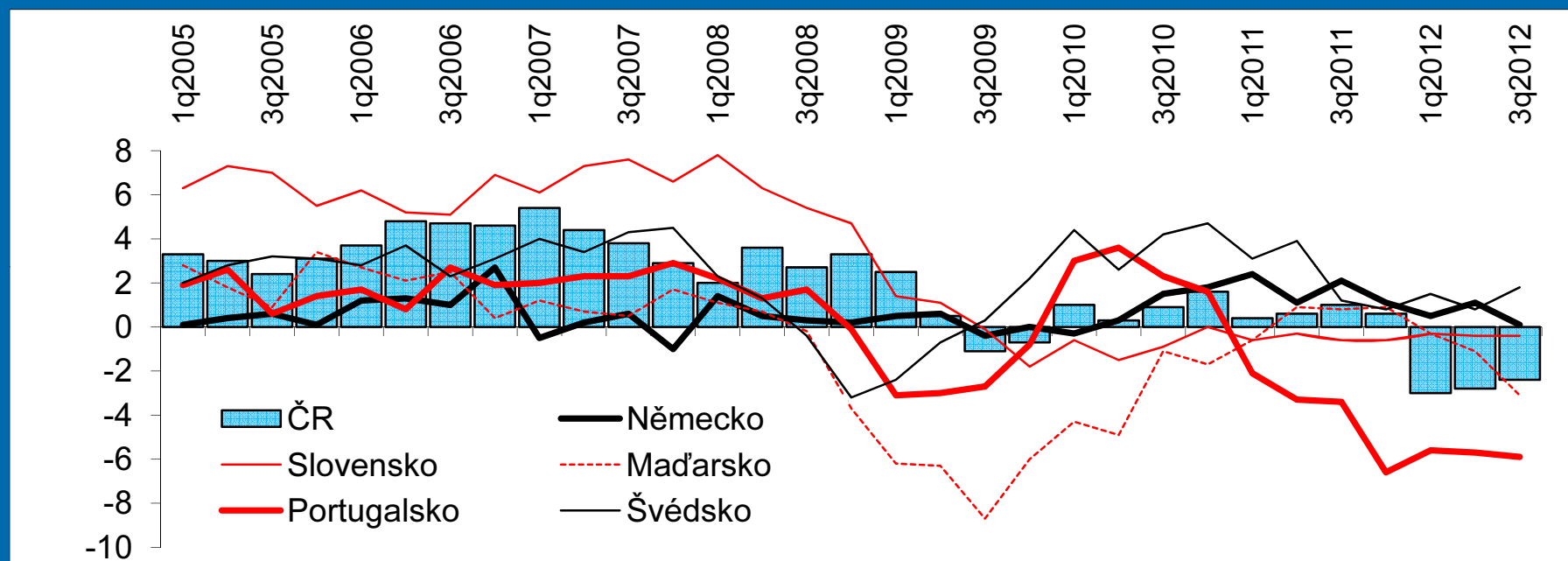
Jak lidé během 20 let zvýšili spotřebu a jak v posledních letech (výdaje reálně, index 1991=100):

	2008	2009	2010	2011
▪ Nákup osobních aut	350,2	326,5	367,8	376,0
▪ Zdraví	1049,7	1041	996,6	1002,7
▪ Telefonní zařízení	480,1	514,1	644,5	592,2
▪ Telefonické služby	236,0	240,9	240,7	238,7
▪ Noviny, knihy, papír. zboží	148,7	107,4	111,2	105,8
▪ Dovolená s komplex. službami	235,1	197,0	192,6	192,0
▪ Stravovací služby	227,7	248,7	254,6	264,1
▪ Celkem výdaje na spotřebu	169,8	170,1	171,8	173,0

Vývoj spotřeby domácností v ČR a EU27

- Ve 12 zemí EU27 **klesá** spotřeba domácností reálně přinejmenším již tři čtvrtletí 2012 (ČR, Španělsko, Itálie, Kypr, Maďarsko, Malta, Nizozemí, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko) a nově i Lucembursko
- **Roste** nejvíce v domácnostech nejchudších zemí a také ve Švédsku, Spojeném království a Dánsku

Výdaje na konečnou spotřebu domácností (reálně, y/y v %, sez. a kalend. očištěno)

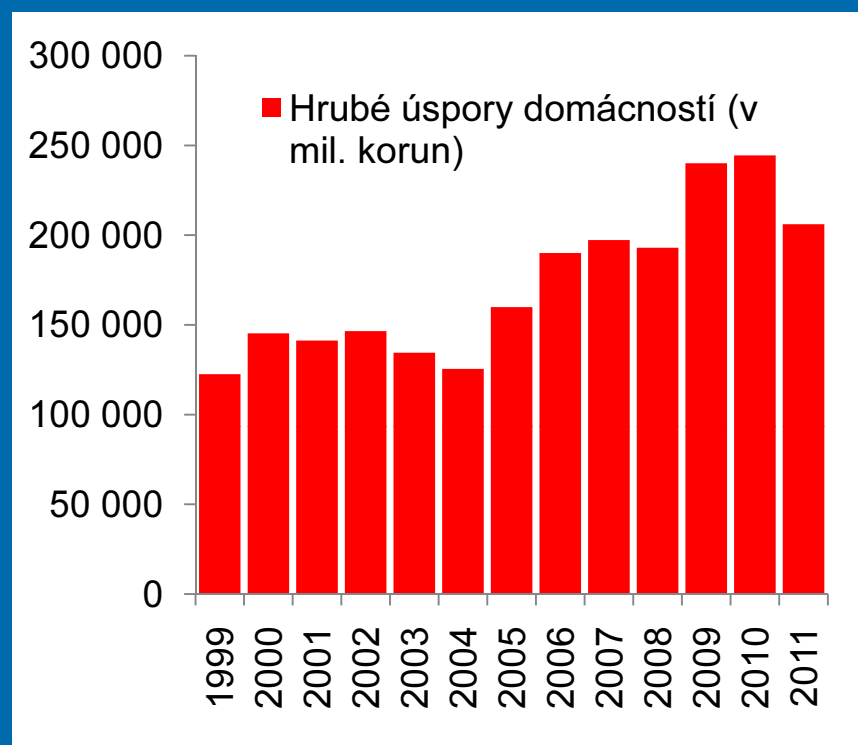

Úspory a míra úspor

Hrubé úspory představují nespotřebovanou část disponibilního důchodu domácností

- V roce 2011 odložily domácnosti v podobě hrubých úspor 206,1 mld. korun – šlo o 3. nejvyšší přírůstek úspor po 240 mld. v roce 2009 a rekordních 244,4 mld. korun v roce 2010
- Míra úspor (poměr úspor k disponibilním příjmům) klesla z 11,3 % v roce 2010 na 9,6 % v roce 2011

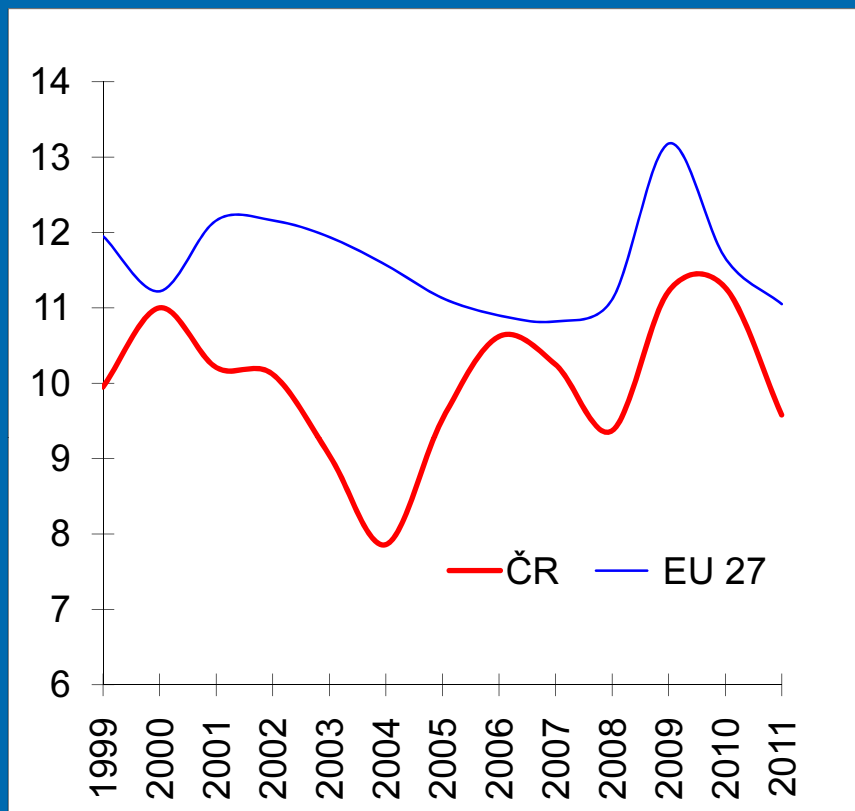
Hrubé úspory domácností (v mil. korun)

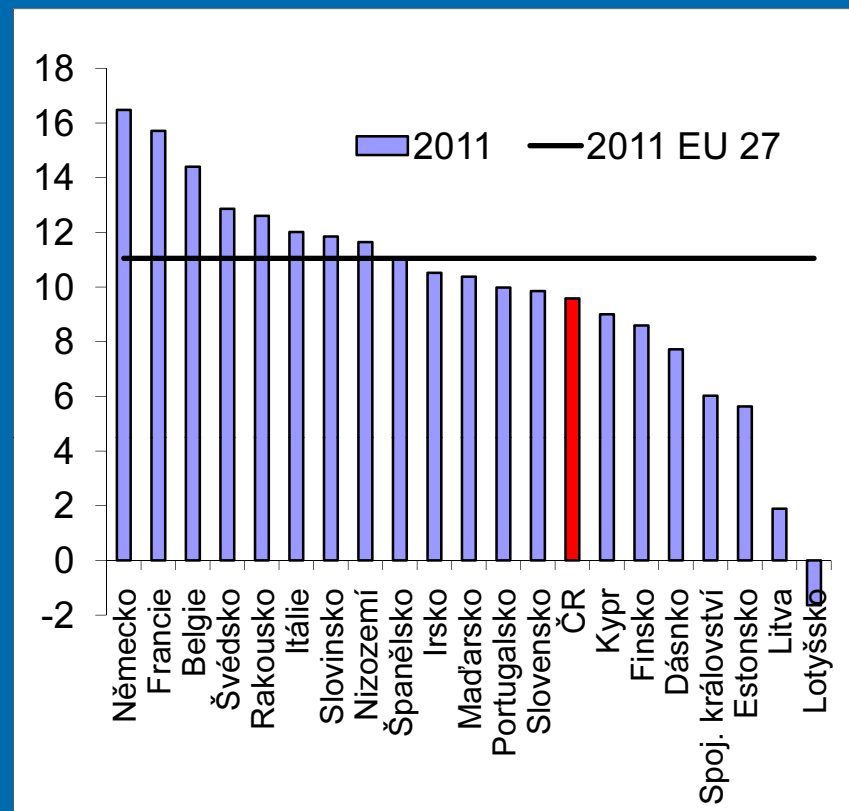
Hrubé úspory a míra úspor

Přes mnohaletou pověst šetřivého národa spoří obyvatelé ČR relativně méně než Evropané jako celek

Míra úspor v ČR dlouhodobě nižší než v EU27 (hrubé úspory/disponibilní důchod v %)

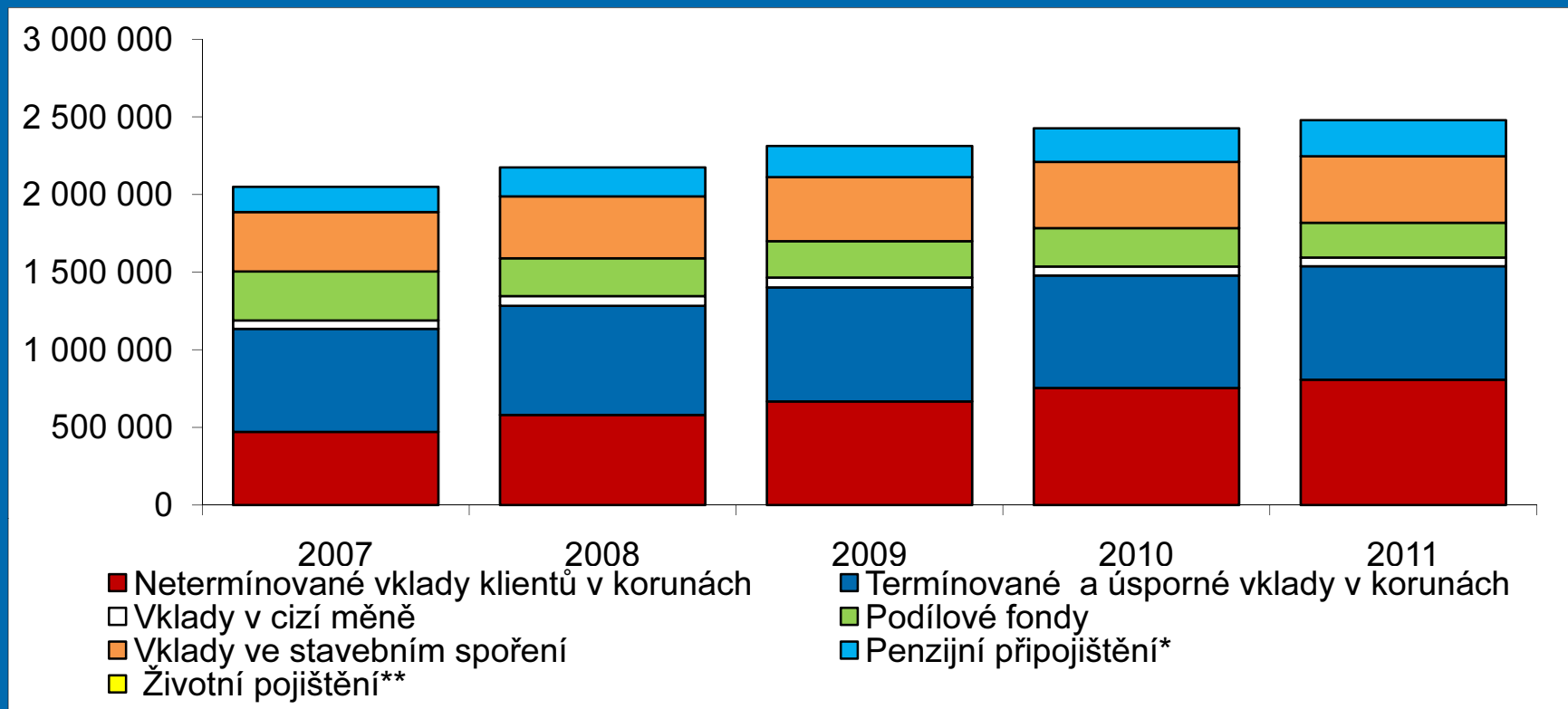

V roce 2011 ČR mezi méně spořivými zeměmi EU27 (míra hrubých úspor v %)

Typy úspor českých domácností

Za roky 2007-2011 narostly vklady obyvatelstva u bank, klesl majetek v podílových fondech

* čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů

** čistý podíl domácností na rezervách životního pojištění

Typy úspor českých domácností

Vývoj stavu uložených peněz obyvatel ČR (mld. korun) a v **procentním podílu na úhrnu úspor** (2011 proti 2007)

	2007		2011	
	mld. Kč	v %	mld. Kč	v %
▪ Netermínované vklady	471,7	21 %	807,2	29 %
▪ Termínované a úsporné vklady	663,2	30 %	731,2	27 %
▪ Vklady v cizí měně	54,5	2 %	55,8	2 %
▪ Podílové fondy	315,0	14 %	224,1	8 %
▪ Vklady ve stavebním spoření	383,4	17 %	429,0	16 %
▪ Penzijní připojištění*	162,4	7 %	232,1	7 %
▪ Životní pojištění**	198,3	9 %	262,0	10 %
▪ Celkem uvedené typy vkladů	2 248,6	100 %	2 741,3	100 %

* čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů

** čistý podíl domácností na rezervách životního pojištění

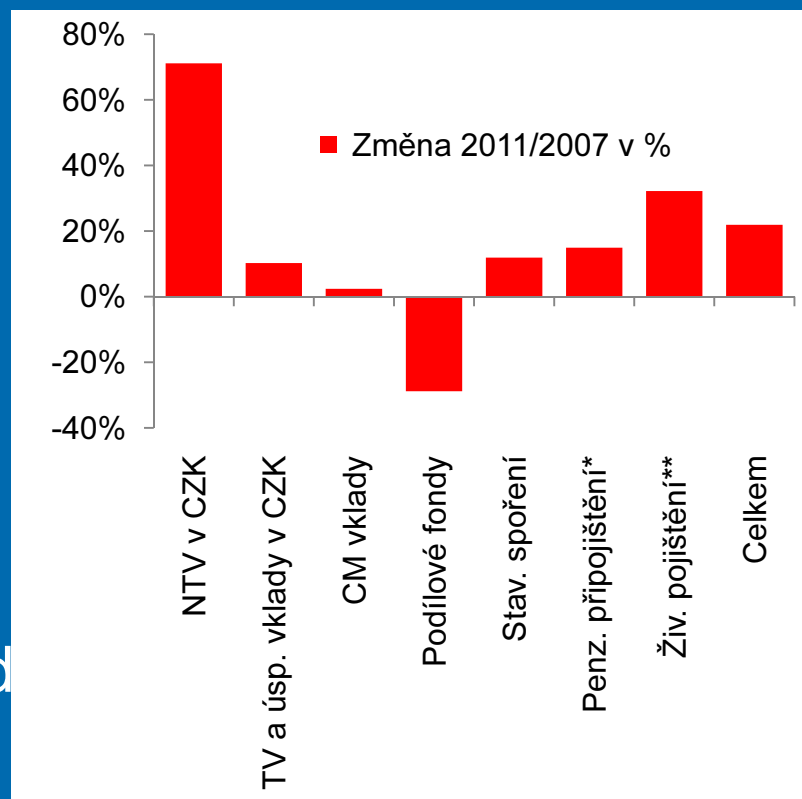
Nejvíce vzrostly netermínované vklady

Za roky 2007 až 2011 klesl majetek domácností pouze v podílových fondech

Změny 2007-2011:

- Uvedené typy úspor domácností stouply celkem zhruba o pětinu **+21,9 %**, tj. o **492,7 mld. korun**
- Neterm. vklady **+71,1 %**, tj. +335 mld.
- Term. a úsp. vkl. **+10,2 %**, tj. +68 mld.
- Vklady v cizí měně **+2,4 %**, tj. 1 mld.
- Podílové fondy **-28,9 %**, tj. -91 mld.
- Stavební spoření **+11,9 %**, tj. +46 mld.
- Penzijní připojištění **+14,9 %**, tj. +24 mld.
- Životní pojištění **+32,2 %**, tj. +64 mld.

Změny stavů jednotlivých typů úspor (2011 proti 2007, v %)

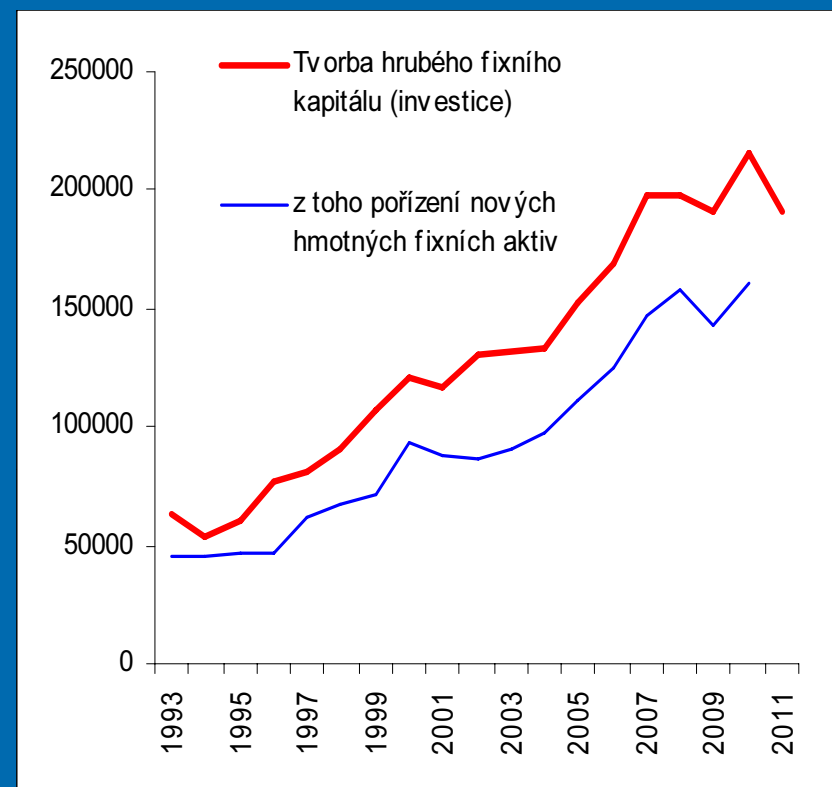

Investice domácností do hmotných aktiv

Silná vlna investic do bydlení v období 2004-2008

- Lidé za konjunktury nakupovali domy a byty i přes silný růst ceny na trhu realit
- Za roky 2004-2008 pořídili každoročně nová hmotná aktiva v průměru za 127,6 mil. korun
- V letech 2005-2007 rostly investice domácností o 10,6 % v průměru ročně
- V krizovém roce 2009 klesly o 3,5 %, v roce 2011 dokonce o 11,8 %

Investice českých domácností do hmotných aktiv (v mil. korun)

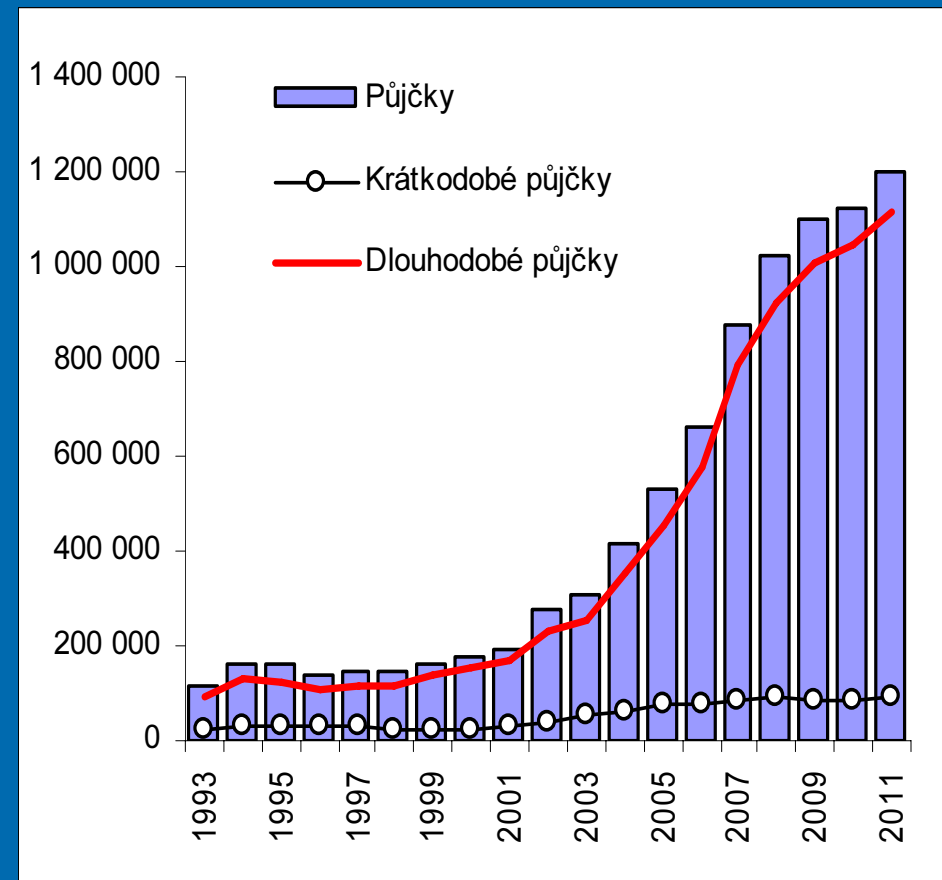

Zadluženost českých domácností

Extrémní přírůstky dluhů v letech 2004-2008

- Lidé měli koncem roku 2011 půjčeno na bydlení 773 mld. korun, tj. o 262 mld. více než v roce 2007
- V půjčkách na spotřebu dluží 195,9 mld. korun (137,87 v roce 2007)
- Meziročně stouply úvěry na bydlení v roce 2011 o 45 mld. korun, zhruba stejně jako v roce 2010
- Stav úvěrů na spotřebu byl koncem roku 2011 o 3,1 mld. korun (-1,6 %) nižší než v roce 2010

Úvěry domácnostem v mil. korun

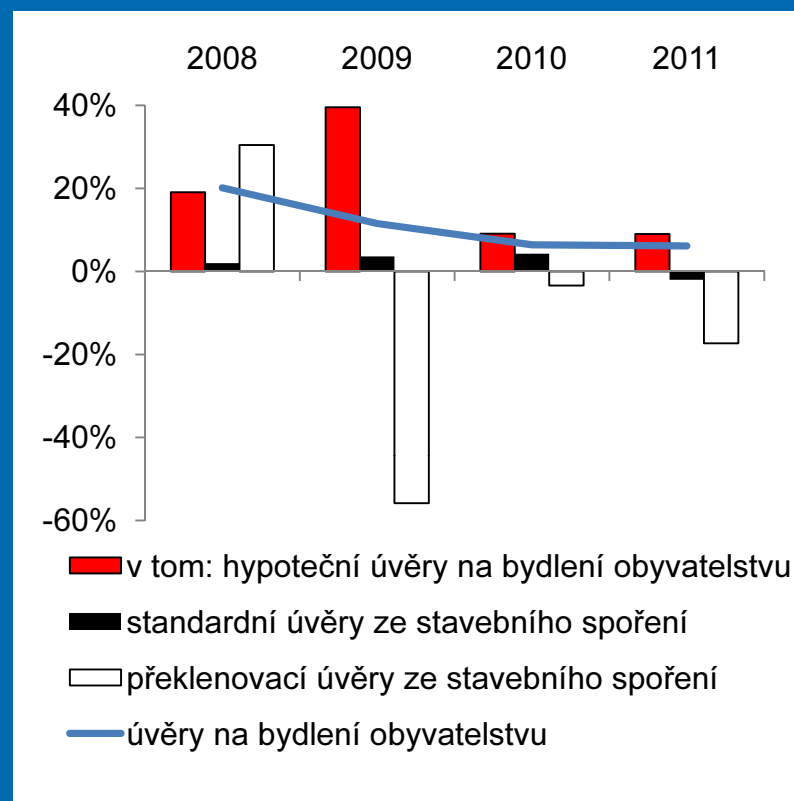

Zadluženost českých domácností

Přírůstek zadluženosti dán výlučně růstem hypotečních úvěrů

- Úvěry na bydlení rostou díky hypotečním úvěrům (na 659 mld. korun koncem roku 2011)
- Stavební spořitelny naopak půjčily v roce 2011 meziročně méně – ve formě standardních úvěrů o 2 %;
- Překlenovací úvěry klesají již několik let
- Pokles úvěrů na spotřebu způsoben snížením spotřebitelských neúčelových úvěrů o téměř 5 mld. korun (-3,1 %) na 147 mld. korun

Dynamika úvěrů obyvatelstvu na bydlení (y/y v %)

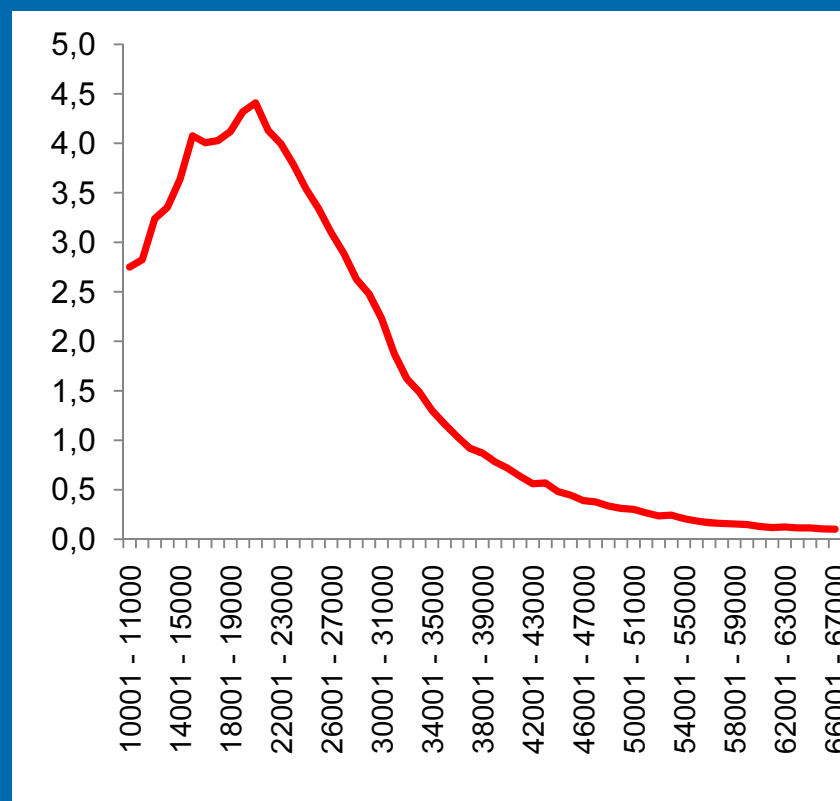

Rozdělení četností mezd zaměstnanců

Příjmová diferenciacce českých domácností narůstá

- Posun směrem k vyšším příjmovým skupinám:
 - V roce 2000 brali nejčastěji zaměstnanci měsíčně mezi 11-12 tisíci korun, v roce 2011 už 20-21 tis. korun
 - Nad 40 tisíc korun měsíčně v roce 2000 bralo pouze 2,5 % zaměstnanců, v roce 2011 už 10 %
 - Mzdová diferenciacce je výraznější u mužů než u žen

Rozdělení četností mezd zaměstnanců v roce 2011 (v %)

Závěry

- Bohatství českých domácností (čisté jmění) vzrostlo v roce 2011 o 168,4 mld. korun a dosáhlo 7,197 bil. korun
- Šlo o třetí nejnižší přírůstek čistého jmění od roku 1993, nižší byl jen v letech 2002 a 2004
- Investice domácností (tvorba hrubého fixního kapitálu) v roce 2011 činily 191 mld. korun, což bylo o 26 mld. méně než v roce 2010 – klesly tak meziročně dokonce více (-11,8 %) než v krizovém roce 2009 (-3,5 %)
- Úhrn různých typů úspor (bankovních vkladů v korunách a cizí měně, majetku v podílových fondech, stavebním spoření, penzijním připojištění a životním pojištění) činil v roce 2011 přes 2,741 bil. korun a proti roku 2007 byl vyšší o víc než pětinu - meziročně však stoupl pouze o 2,4 % a potvrdil tak klesající trend meziročních přírůstků od roku 2007

Závěry

- Majetek domácností v podílových fondech také úložky v cizí měně v roce 2011 meziročně poklesly (-9,5 %, resp. -3,6 %), stabilní a relativně vysoký přírůstek si udrželo penzijní připojištění (+7,4 %)
- Vklady u stavebních spořitelén meziročně fakticky stagnovaly (+0,5 %), přírůstek netermínovaných vkladů (+7,4 %) byl proti roku 2010 jen poloviční, růst termínovaných a úsporných vkladů (+1 %) se po poklesu v roce 2010 (-1,4 %) opět obnovil a pokračoval pokles vkladů v cizí měně (-3,6 %)
- Z dlouhodobého pohledu zvýšily domácnosti své výdaje na spotřebu reálně o téměř tři čtvrtiny (+73 %) v roce 2011 proti roku 1991 –
 - přitom pomaleji vzrostly výdaje za potraviny (+20,1 %), za oblečení a obuv (+60,1 %) a bydlení, vodu, energie a paliva (+41,1 %), téměř stejně utratili lidé za noviny a knihy (+5,7 %)

Závěry

- Naopak za nákup aut v roce 2011 vydaly domácnosti reálně 3,8krát více než v roce 1991, za zdraví 10krát více, za telefonní zařízení 5,9krát více
- Míra úspor českých domácností klesla v roce 2011 meziročně na 9,6 % jejich disponibilních příjmů, když v letech 2009 a 2010 převyšovala 11 % - od roku 1999 je míra úspor nižší než evropský průměr
- Příjmy českých ve struktuře mezd a platů, příjmů z podnikání, z vlastnictví a příjmů z přerozdělení (v podobě čistého disponibilního důchodu) stouply v roce 2011 na 2008,1 mld. korun proti 585,8 mld. v roce 1993
 - Mzdy a platy (1,237 bil. korun) teprve v roce 2011 převýšily úroveň roku 2008, meziročně byly o 2,3 % vyšší
 - Zisky z podnikání (502 mld. korun) byly meziročně o 4,8 % nižší a zůstaly pod úrovní roku 2009

Závěry

- Čisté příjmy z vlastnictví (119 mld. korun) byly v roce 2011 nejnižší od roku 2005 vlivem výrazného snížení rozdílu mezi přijatými a placenými úroky
- Růst čistých příjmů domácností z přerozdělení (150 mld. korun) i podíl na jejich celkových příjmech ovlivnila legislativa podporující podnikání platná od roku 2008 i následná protikrizová opatření
- Obrázek českých domácností v nakládání s penězi je ovlivněn „velkými“ čísly a průměry – příjmová nerovnost se však během dvou dekád podstatně zvětšila
 - Zatímco v roce 2000 bralo - podle rozdělení četnosti mezd zaměstnanců - nejvíce lidí měsíčně 11-12 tisíc, v roce 2011 už 20-21 tisíc korun
 - Mzdu nad 40 tis. korun bralo v roce 2000 jen 2,5 % zaměstnanců, zatímco v roce 2011 už 10 % (z toho nad 100 tisíc měsíčně 1 %)

Děkuji za pozornost

Ing. Drahomíra Dubská, CSc.

oddělení svodných analýz

Tel.: 274 054 041

E-mail: drahomira.dubska@czso.cz